

NIKO-I-NIŠTA

U jedan dječiji dom dovedoše novog dječaka koji reče upravnici da se zove Niko-i Ništa. Bio je vaših godina, nešto mlađi od Adija i nešto stariji od Farija. Sve domce iznenadi njegovo ime, ali od svega više iznenadi ih njegovo ponašanje, njegovo držanje. Bio je onizak, čvrstih ramena, poveće glave, ošišan, s bijelim ožiljcima na glavi, poderanog džempera, prljav. Svi su ga pažljivo gledali. On je bio neobično miran. Nije se bojao djece i nije se radovao što ih vidi. Izgledao je kao da ih nije osobito zarezivao. I to je bilo prvo što se domcima nije dopalo.

Ručavalo se u dugačkom hodniku, i hrana se uvijek dijelila sa čela stola. Takav je običaj u domovima. Na čelu stola su sjedili najjači dječaci, te redom – slabiji i slabiji, do kraja stola. Kad je Niko-i-Ništa došao, bila je nedjelja i bilo je vrijeme ručka. Nedjeljni ručak je dobar i bude kolača, na kraju ručka. Pošto su domci posjedali po svome redu, svi su očekivali da će i novajlija: prvo stati sa strane, odmjeriti red i izabrati sebi mjesto koje mu pripada po jačini. Biranje mjesta za stolom je prirodan red stvari i svi su to znali, i svi su to činili.

Kako zna svoje mjesto? - vi ćete pitati.

Novajlija najčešće pogriješi u odabiranju mjesta i tada mora da se tuče sa onim ispred kojeg je sjeo. Ko pobijedi ide za jedno mjesto naprijed, prema čelu stola, prema masnijoj čorbi i većem komadu kruha. To se ponavlja sve dok nekoga ne pobijedi i zaustavi se ispred pobijeđenog.

To je to, reče tata. Tako je i u sportu. Prva savezna nogometna liga i onaj sto u dječijem domu – ista je stvar. To je odabiranje vrste i to sam vam već spominjao i to je prvi zapazio onaj bradati Englez koji se zove Darwin. Ko pobijedi protivnike bude prvi.

I šta je bilo s Nikom?, pitat ćete.

Niko-i-Ništa jednostavno nije htio da se tuče za mjesto, sjeo je posljednji i strpljivo čekao da jelo dobiju prije njega. Tako je izgubio važnost i počeli su neki poslije ručka da ga tuku, čak i neki koji su bili manji od njega. Jedan drzak dječak oteo mu je i kolač koji je Niko držao u ruci, zagledao ga i pomalo grickao, kao da mu je bilo žao kolača ili kao da je želio da što dulje uživa u jedenju.

I?

Ništa. Niko je tužno pogledao za kolačem, drski dječak je smjesta smazao cijeli kolač i nije se više obazirao. Samo je krajičkom oka pogledao da li ga upravnica gleda. Znao je da ga niko od djece ne smije prijaviti. Da ga je neko prijavio dječak bi otišao u

dom za besprizorne dječake, ali bi taj prijavitelac dobio batine. To je zakon i tog zakona su se pridržavali.

!

Tako je bilo i ponedjeljkom, i utorkom, i srijedom...

Jednog ponedjeljka dođe u dom hitna pomoć i ljekar pripremi igle za davanje vakcine. Svi domci su se manje-više pribojavali injekcije, i oni najjači, neki su bježali u zahod, pa ih je upravnica zvala, a oni najbliži očigledno su se ustezali. Niko-i-Ništa se zadesio blizu, ljekar ga pozva i Niko primi injekciju tako jednostavno kao da mu je zračak svjetla pao na mišicu. Niko se izmakao u stranu i samo je ovako držao prst na komadiću vate koja je zaustavljala krvarenje. Domci su to vidjeli.

U petak je nestalo vode u domu i upravnica izvede domce da se umiju hladnom vodom i zube operu. Tada je bio kraj novembra, studena voda, a Niko skinuo košulju, izuo cipele, zagazio u rijeku i oprao se ledenom vodom.

Poslije ovakvih događanja neki domci, koji sjede pri kraju stola, nudili su da Niko sjedne ispred njih. On reče "Samo vi sjedite na svojim mjestima". Ništa više nije govorio. Takvih ponuda bilo je i za večerom. Nekim dječacima nije bilo pravo što Niko sjedi na kraju. Željeli su da se poštuju pravila domskog ponašanja, da svako bude na mjestu koje mu pripada, ali Niko-i-Ništa ostade miran.

Iduće nedjelje trojica su ga udarala šakama po glavi i plećima, jedan mu je potrgao spavaću košulju, a Niko je samo povio svoje tijelo, stavio krupne šake uz lice i mirno otrpio sve udarce i ponižavanja koja su nastavljena i poslije tuče. Bacili su mu četkicu za zube u kantu za smeće i papuče kroz prozor.

Najviše zla u tome činio je dječak sa čela stola, zvani Krakonoš. Dok nije došao Niko, on je tukao druge dječake. Prvo je tukao svakoga novajliju i tražio da mu daje dio svoje hrane, a kolač obavezno. To se saznalo i upravnica je nedjeljom nadgledala jedenje kolača, ali slabiji dječaci su folirali da jedu, krili su kolače i krišom stavljali u male kesice vezane oko pasa. U tim kesicama, skrivenim među nogama, ti jadni dječaci su iznosili kolače i davali ih Krakonošu ili nekome drugome koga on odredi. Dječaci koji su uredno donosili kolače mogli su se nadati da Krakonoš ponekad ostavi koju mrvu i njima, tek toliko da probaju. Krakonoš je mogao pojesti stotinu kolača.

Kad je opet bila nedjelja i kad su podijeljeni kolači, Niko je svoj odmah smazao u dva zalogaja. Krakonoš ga je gledao s vrha stola kako jede i zaprijetio mu. To su bile domske grimase i sitne,

nevidljive, ali značajne domske kretnje. Svi su znali da će Krakonoš poslije ručka isprebijati neposlušnog Niku.

Krakonoš nije odmah krenuo. Sačekao je spavanje, sačekao je da upravnica pogasi svjetla u sobama i tada je ustao i rekao Niki da ustane. Prije toga su dekama zastrli prozore da se ne vidi svjetlo i počela je tuča među krevetima. Krakonoš i Niko tukli su se šakama i mogli su upotrebljavati samo tijelo protiv tijela. U okršaju su poderali jedan drugom pidžame i nastavili tuču sasvim goli. Niko nije spavao. Svi su sjedili na krevetima i gledali. Niko nije izustio ni jednu riječ. Samo se čulo stenjanje dvojice boraca u hrvačkim zahvatima i potmuli jauci od bolova. Poslije borbe koja je trajala neodređeno dugo, možda čitav sat i po, Niko-i-Ništa je oborio Krakonoša, i to plećima na pod, i sjeo mu na prsa. Krakonošu je tekla krv iz usta a Niki je krvarilo uho od ujeda. Bili su umazani krvavim pljuvačkama i znojem.

To je bio kraj borbe i kraj Krakonoševe vladavine.

Sutradan se to pročulo u domu i domci su tada znali da je Niko-i-Ništa došao iz doma za besprizorne u njihov dom da se popravi i da bude kao ostali dječaci.

Još nekoliko dana je hrana dijeljena kao ranije, a onda - u nedjelju, kad je kuharica potegla prvu kutlaču nad prvim tanjirom u dugačkom redu – dječaci sa vrha stola, i sam Krakonoš, prevrnuli su svoje tanjire i to je bio znak da se od tog trenutka hrana počinje dijeliti s drugog kraja stola.

Od tada je Niko prvi dobijao jelo, slabiji dječaci oko njega ostali su na svojim mjestima i niko više nije tražio, nije ni smio tražiti, da mu drugi daje svoj kolač ili dio svoje hrane.

Tako čelo stola nije bilo tamo gdje je bilo nego tamo gdje je sjedio Niko-i-Ništa.

Alija Isaković

Obrazloži odabrani odgovor.

- ◇ Da li je Niko-i-Ništa prihvatio "kućni red" u domu? Kako reagira na drskost, batine i poniženja jačih dječaka? Kojim svojim postupcima izaziva pažnju okoline?
- ◇ U kojem trenutku je došlo do kulminacije u međusobnoj netrpeljivosti Niko-i-Ništa i Krakonoša? Šta je značila pobjeda Niko-i-Ništa nad Krakonošem?
- ◇ Kako objašnjavaš posljednju rečenicu u ovoj priči Alije Isakovića?
- ◇ Odredi temu priče Niko-i-Ništa. Šta bi bila njena ideja?
- ◇ Pisac pripovijeda priču hronološki, od trenutka dolaska novog dječaka u dom, kad je zaista prihvatio da bude niko iništa, pa do trenutka kad je postao neko i nešto. Samo u jednom trenutku hronološki slijed biva prekinut asocijacijom koju kazivanje o Niko-i-Ništa budi u dječaku-slušaoču i ocu-kazivaču priče. Pronađi te asocijacije. Šta si u njima prepoznao/prepoznala: humor, ironiju ili pouku?
- ◇ Glavni junak nosi posve neobično ime. Kako objašnjavaš piščevu odluku da upravo tako nazove glavnog junaka?
- ◇ Pored glavne radnje, u nekim književnim djelima javljaju se i umetnuti ili sporedni događaji. Obilježi sporedne događaje u Isakovićevoj priči. Da li bi i bez njih priča bila kompletna?

ZAPAMTI

Zasebnu vrstu proznog književnog djela predstavlja **pripovijetka**. To je kraće prozno djelo u kojem se prikazuje više likova i zahvata duži period njihovog života.

Epizoda (dodatak, umetak) veća je tematski zaokružena **digresija** (odstupanje od onoga o čemu se govori) koja se može izdvojiti iz cjeline djela, a da se pri tome ne naruši cjelina djela.

KULTURA IZRAŽAVANJA

S prijateljem/prijateljicom iz razreda utvrdi lanac događanja u priči Alije Isakovića. Učinite to na nekoliko papirića. Strelicama označite redoslijed događanja. Složite događaje retrospektivno tako da budu složeni od kraja prema početku.

ZADATAK VIŠE

Napiši pismeni rad na temu "Da sam ja neko".